

Kazan Harbalısından Ankara Bindallısına

Bünyamin ZİLE

Bindallı ya da atalarımızın yüzlerce yıldır kullandığı “çiçekli elbise” anlamına gelen “harbalı” kadınların giydiği bir elbisedir. Harbalı kelimesi bu günlerde unutulmaya yüz tutmuştur. Bu kelimeyi Kahramankazan’da yaşı ellinin üzerinde olan kadınlar hatırlar ancak.

Bindallı onu giyen kadının şahsına özel bir giysidir. Geleneklerimize göre her kadın her bindallıyı giyemez. Bindallı giymenin kendine özgü kuralları vardır. Bir kadın bindallısını bir başka kadına giymesini için ödünç veremediği gibi başkasından giymek için ödünç bindallı da alamaz. Ancak onun soyundan olan ve aynı konumdaki kişi giyebilir.

Bindallı kadife üzerine gümüş sim ile işlenir. Bindallı işlemek uzmanlık ister. Uzun süren zahmetli bir uğraştır. Özel eğitim, sabır ve yoğun emek gerektirir. Dolayısıyla bindallı işlemek çok pahalıya mal olur. O nedenle genelde variyetli ailelerin kadınları, kızları, gelinleri ya da dul-ları bindallıya sahip olmuşlardır. Çok pahalıya mal olan bir elbise olduğu için atalarımız Ankara coğrafyasında “temel deviren ya da temel yıkan” diye adlandırmışlardır.

Bindallı soyu temsil eder. Asalet giysisidir. Sokakta giyilmez. Sokakta yürünmez, üzerindeki dallar bilenler için çok anlam ifade eder. Renklerine ve üzerindeki işlemlere göre bir kadının evli, bekar, dul, yeni evli ya da nişanlı olduğu anlaşılır. Ayağına giydiği bindallıya uygun yemeninin renklerinde de kişisel durumu belli

olur. Yani giyilen bindallı ile ayaktaki yemeni aynı anlam özelliğini taşımaktadır. Bindallı ile birlikte örtülen baş örtüsünde kadının durumuna uygun olmalıdır. Ankaralı kadınlar baş örtüsündeki iğne oyasına bakarak kadının durumunu anlar.

Bindallının belinde mutlaka hakiki gümüşten kemer olur. Bu kemeri-nde özellikleri vardır. Zengin Ankaralılar şahsa özel gümüş kemer yaptırdıkları gibi özel tasarım kemer kullandıkları da görülmüştür.

Bindallının özel günlerde giyildiğini görüyoruz. Ferfene, nişan, düğün, kına gecelerinde, Kadınların kendi aralarında yaptıkları derneklerde (eğlencelerde) ve gerek Ankara, gerekse Kahramankazan adetlerinden olan çeyiz asma gününde giyilir.

Durumlarına Göre Hangi Kadın Hangi Renk Bindallı Giyer:

- Mavi Zeminli Bindallı: Nişanlı Genç Kızlar,
- Kırmızı Zeminli Bindallı: Yeni Evlenmiş Gelinler,
- Yeşil Zeminli Bindallı: Bekar Genç Kızlar,
- Mor Zeminli Bindallı: Orta yaşlı evli kadınlar
- Siyah Bindallı: orta yaşlı, dölleşmiş evli kadınlar,
- Üzerindeki İşlemeye Göre Siyah Zeminli Bindallıyı dul kadınlar giyer.

Yeri gelmişken Haluk Balaban’dan dinlediğim Ankara’da yaşanmış bir Bindallı öyküsünü burada anlatmak isterim.

Bir zengin Konağında kadınlar arası düzenlenen eğlencelerden olan kadın ferfenesinde Ankara’ya yeni gelen bir hanım komşusunun giydiği bindallıyı çok beğenir ve bir gün komşusundan alarak, giyiniş güne gider.

Gün bitince misafir hanımın eline bir mendil içinde lokum verilir. Kadın şaşırır, “Bu nedir?” Diye sorar. Anakadın ve yanındaki hanımlar “Kızım sana dünür geleceğiz.” derler. Hatun şaşırır “Ben evliyim ikide çocuğum var.” der. Bu sefer şaşırma sırası karşıdakilere gelir. “Ama biz senin kıyafetinden dul olduğunu ve evlenmek istediğini gördük.” derler. Misafir Hatun “Ben bu bindallıyı ve baş örtüsünü komşusundan emanet aldım.” der. Olay anlaşılır.

Bu hikaye bizlere rast gele ve ödünç alınarak giyilen bindallının ne gibi olumsuz durumlar yaratabileceğini çok güzel anlatır.

Ankara’da ve Kahramankazan’da bazı anneler halen genç kızlarına bindallı işleyerek bu geleneği devam ettirmektedirler.